

Verksamhetsberättelse 2016

Institutets verksamhet regleras genom avtal, det senaste från 2013, mellan Sveriges Kommuner och Landsting, Stockholms stad och Stockholms universitet. Det innebär bland annat att de tre parterna liksom tidigare finansierar vardera en tredjedel av professuren i stads- och kommunhistoria. Sveriges Kommuner och Landsting bidrar dessutom med en grundfinansiering för själva institutet. Enligt avtalet förser Stockholms universitet institutet med för verksamheten erforderliga lokaler. Sedan våren 2005 finns institutet på plan 8 i hus D.

Föreståndare för institutet och tillika professor i historia med inriktning mot stads- och kommunhistoria var Heiko Droste. Mats Berglund och Nils Fabiansson har varit anställda som forskare och assistent på deltid under hela året. Institutet har vidare köpt tjänster av HB Collegit för arbeten inom projektet www.ortshistoria.se.

Professuren i Stockholms historia innehades fram till 2016 av Marko Lamberg. Efter en längre tids tjänstledighet har Marko Lamberg lämnat sin tjänst. Tjänsten ska utlysas på nytt våren 2017. Stads- och kommunhistoriska institutet behöver denna andra professor med stadshistorisk inriktning för att kunna skapa en forsknings- och undervisningsverksamhet samt för att stärka samverkan med de minnesinstitutioner som söker kontakt med institutet.

Stads- och kommunhistoriska nämnden består av följande ledamöter: Valda av Sveriges Kommuner och Landsting är Ingemar Josefsson (Stockholm) (ordförande), Margareta Björk (Stockholm), Eva Moberg (Göteborg) och Björn Kullander (Stockholm). Vald av Stockholms universitet är professor och dekan Bengt Novén (Stockholm). Valda av Stads- och kommunhistoriska samfundet är professor Klas Nyberg (Stockholm) och arkivarie Annika Björklund (Stockholm). Sekreterare i nämnden är sedan 1 juli 2016 professor Heiko Droste. Nämnden har hållit tre sammanträden under året, den 4 februari, 19 maj och den 8 november.

Stads- och kommunhistoriska samfundets årliga möte ägde rum vid Stockholms universitet måndagen den 19 maj 2016. Institutets föreståndare Heiko Droste rapporterade om institutets verksamhet under det gångna året. Tema för årets möte var *Urbanitet*. Föredrag kring olika aspekter av ämnet hölls av Per-Gunnar Sidén, Åke Sandström, Siim Sultson, Lars Nilsson och Eric Båve samt Maria och Mikael Vallström

Årets andra workshop ägde rum den 22 november 2016. Ämnet för denna workshop var *Den förmoderna staden utifrån siffrorna*. Den behandlade de kvantitativa metodernas betydelse och begränsningar för forskningen om den förmoderna staden. Föredrag hölls av Lars Edgren, Bo Franzén, Johannes Daun, Sven Hellroth, Per-Gunnar Sidén, Sven Lilja, Martin Andersson, Martin Skoog, Harry Svensson och Per Pettersson-Lidbom.

Hemsida

Mats Berglund är ansvarig för www.urbanhistory.su.se, där allmän information ges om institutet, pågående forskning, kommande konferenser, kurser etc.

Ortshistoria.se är ett projekt med syfte att tillhandahålla information på Internet om varje enskild svensk tätort liksom för stadsväsendet i dess helhet. Här ingår uppgifter som korthistorik, bebyggelsehistorik, folkmängd, näringsliv, födelsetal, dödstal, omflyttningar, valresultat, ett urval av litteratur med mera. Projektet påbörjades inom ramen för ett internationellt samarbete, *CyberCity*. Vår tidigare *Revy över stads- och kommunhistoria* publiceras nu digitalt. Under rubriken ”Kommunerna 1955” presenteras ett rikt bildmaterial från flertalet svenska landskommuner kring mitten av 1950-talet. För registrering, redigering och koordinering av alla dataset samt design av presentationen svarar institutets egna assistenter tillsammans med HB Collegit.

Projektet har genom åren stötts av KSL (Kommunförbundet Stockholms län), Johnsonstiftelsen, EU Culture 2000, Stiftelsen Åke Kromnows Jubileumsfond, Stiftelsen Riksarkivarien Ingvar Anderssons fond samt Stiftelsen Längmanska kulturfonden. *Ortshistoria.se* fungerar och används flitigt som ett historiskt uppslagsverk över svenska städer och orter.

Under hela året pågick ett intensivt arbete med en uppdaterad och väsentligt förbättrad version av *Ortshistoria.se*, utfört främst av Collegit.se. Det gäller både uppdateringar och kompletteringar av befintliga serier. *Ortshistoria.se* kommer även ges en långt större funktionalitet, i synnerhet ska externa data kunna byggas in på ett förenklat sätt.

På hemsidan finns även ”Stockholm under 750 år: ett bildspel och Tyska stilen”.

Seminarier

Urbanhistoriska seminarier har tack vare ett samarbete med Stockholmia förlag, Stockholms stadsarkiv och Centrum för näringslivshistoria fått en större fokus och fler seminarietillfällen. De hålls även fortsättningsvis som frukostseminarium på historiska institutionen, men numera även som serie ”Stockholm skriver historia” i det nämnda samarbetet.

Frukostseminarium: 21 januari 2016: Torg. Presentationer av Ådel Vestbö Franzén, Jönköpings stadsmuseum, och Christina Nordin, historiker, Stockholm.

Frukostseminarium: 11 februari 2016: Stadens bekönde rum. Presentationer av Rebecka Lennartsson, Stockholms stadsmuseum, och Karin Carlsson, Stockholms universitet.

Stockholm skriver historia: 17 mars 2016 på Stadsarkivet: Vart är Stockholmsforskningen på väg? Presentation av Heiko Droste, Stads- och kommunhistoriska institutet.

Frukostseminarium: 21 april 2016: Den moderna staden. Presentationer av Thord Strömberg, Örebro universitet, och Rolf Hugosson, Umeå universitet.

Stockholm skriver historia: 19 maj 2016 på Centrum för Näringslivshistoria: Att sörja för sig. Presentation av Sofia Ling, Uppsala universitet.

Frukostseminarium: 1 september 2016: Stockholm före Stockholm. Presentationer av Kerstin Söderlund, Stockholms stadsmuseum, och Gunilla Larsson, arkeolog, Stockholm.

Stockholm skriver historia: 15 september 2016, Stockholms stadsarkiv: Spår över gränser. Flyktingar, Spår, parallella världar i Stockholm genom tiderna. Presentation av Kjetil Mannerheim, Stockholms stadsarkiv.

Frukostseminarium: 13 oktober 2016: Industristadens framväxt. Presentation av Ingemar Johansson, historiker, Norrköping.

Stockholm skriver historia: 1 december 2016 på Stockholms stadsmuseum: Köket som samhällspegel. Presentation av Karin Carlsson, Stockholms universitet.

Frukostseminarium: 1 december 2016: Den tidigmoderna flottan. Presentationer av AnnaSara Hammar, Stockholms universitet, och Dan Johansson, Stads- och kommunhistoriska institutet. Institutet organiserade dessutom en ansökningsworkshop den 11 mars 2016 inför vårens forskningsutlysningar, med fyra projektidéer.

Forskning

Vid historiska institutionen finns fyra doktorander med stads- och kommunhistorisk inriktning, varav en har doktorandtjänst. Professor Heiko Droste handleder dessa tillsammans med Marko Lamberg, Mats Hallenberg, Håkan Forsell och andra kollegor från institutionen.

Doktorander och aktuella avhandlingsämnen:

Linus Bellander, ”Stadens gränser: Inkorporeringars betydelse i urbaniseringsprocessen”.

Dan Johansson, ”Skeppsgården i Stockholm: Varvet, staden och kronan under svensk stormaktstid”.

Per Gunnar Sidén, ”Sveriges urbanisering 1200–1611”.

Anders Sjöbrandt, ”Att riva eller inte riva mer? Fyra berättelser om omdaning av Stockholm under 1950- och 1960-talen”.

Under 2016 publicerades vid Stads- och kommunhistoriska institutet studien *Krympande kommuner: Avesta och Söderhamn som postindustriella samhällen* (Lars Nilsson tillsammans med Eric Båve).

Undervisning

På vårterminen har Heiko Droste och Mats Berglund undervisat och examinerat kvällskursen *Stockholms historia genom tiderna*, som följdes av ett 70-tal studenter. Kursen ligger på grundnivå, ges i halvfart på kvällstid och riktar sig i första hand till en intresserad allmänhet med universitetsbehörighet. Droste och Berglund höll var sin föreläsning på kursen.

Heiko Droste och Mats Berglund handledde flera kandidatuppsatser om rösträttsfrågan på kommunal nivå.

Heiko Droste handleder en masteruppsats om Stockholms historia på 1800-talet.

Konferensdeltagande och föredrag

Heiko Droste

Föredrag på konferens i Aachen om nyhetsförmedling på tidigmodern tid, 7–9 april 2016.

Öppen föreläsning på Stockholms stadsarkiv om diplomater i Stockholm, 4 maj 2016.

Föredrag på konferens i Prag 25–26 maj om städer som kommunikationsnoder.

Workshop i Marburg inför en gemensam EU-ansökan om tidigmoderna informationssamhället.

Workshop på Södertörns högskola om rurba frågor, 23 augusti 2016.

Föredrag på konferens i Hildesheim, Tyskland, om Preussen och Östersjöområdet på tidigmodern tid, 31 oktober–2 november 2016.

Konferens i Köpenhamn om nyhetskonsumention i handelsstäder under sen medeltid och tidigmodern tid, 17 och 18 november 2016.

Mats Berglund och Lars Nilsson

Organisation av en session: Culture and Cities – Cities as Agents of Urban Cultural Development Since the 1920s”, på: *13th International Conference on Urban History*, European Association for Urban History (EAUH), Helsingfors, 24–27 augusti 2016.

Betygsnämnder, sakkunniguppdrag

Heiko Droste

Sakkunniguppdrag till en ansökan om docentbefordran, Högskola Halmstad.

Sakkunnig till en ansökan om mediality of diplomacy, Österrikiska forskningssamfundet.

Internationella nätverk

Mats Berglund är svensk representant i ledningsgruppen (styrelsen) för European Association for Urban History. Han är dessutom föreningens kassör. European Association for Urban History anordnar internationella konferenser vartannat år. Associationens konferens 2016 ägde rum i Helsingfors 2016. Nästa konferens, i Rom 2018, är under planering.

Lars Nilsson och Håkan Forsell representerar Sverige i La Commission Internationale pour l'Histoire des Villes.

Heiko Droste är medlem i City History Museum and Research Network (Barcelona), årets möte ägde rum den 26–28 oktober.

Samarbeten i Stockholm och Sverige

”Stockholm skriver historia”, gemensam föreläsningsserie med Stadsarkiv, Stadsmuseum och Centrum för Näringslivshistoria.

Samarbete med Chalmers universitet och Mariestads kommun inför två workshops i januari och mars 2017 om ”rurban talks”, samhällsbygge för stad och landsbygd, flera möten i september, oktober och november i Mariestad.

Heiko Droste ingår i referensgruppen för ett forskningsprojekt om *Bekönade rum* i Stockholm, finansierat av Vitterhetsakademien och Riksbankens Jubileumsfond.

Heiko Droste ingår i redaktionskommittén för Stockholmia förlag.

Lars Nilsson är medlem i styrelsen för Centrum för Maritima Studier och sakkunnig åt Stockholmia förlag.

Pågående forskning

Lars Nilsson, Mats Berglund och Per-Gunnar Sidén

Ett särskilt projekt har startats med syfte att ta fram en lärobok om de svenska städernas utveckling genom tiderna. Boken är tänkt för universitetens grundutbildning och skall vara relativt kortfattad. I fyra kronologiska block skall urbaniseringsförloppet, näringslivet, sociala förhållanden, kulturen, stadslandskapet och politiken skildras.

Svenska städer A–Ö, uppdaterade och utvidgade korthistoriker till webbsidan Ortshistoria.se

Heiko Droste

”News nodes in the Baltic Sea Region in Seventeenth century” (forskningsprojekt finansierat av Östersjöstiftelsen, Södertörns Högskola), resulterar i en monografi 2017.

Institutet utlyste bidrag till forskare för att kunna skriva projektansökningar till stadshistoriskt inriktade projekt. Åtta ansökningar inkom. Arvoderingar delades ut till Elisabeth Wollin-Elhouar (etnolog, Södertörns högskola) och Ulrich Lange (kulturgeograf, Göteborgs universitet).

Institutets organisation

Institutet arbetar även fortsättningsvis med en profilering kring ämnet urbanitet. Vi vill uppmuntra forskning kring dessa frågor – två korta anställningar för att skriva dylika

ansökningar har utlysts och kommer tillsättas i början av 2017. Vi kommer dessutom att söka egna forskningsprojekt inom ramen för denna profil.

Stockholm, 2016-12-21

Heiko Droste

STADS- OCH KOMMUNHISTORISKA INSTITUTET

Kontakt och besöksadress:

Föreståndare

Professor Heiko Droste, rum D 803, Historiska institutionen, Stockholms universitet
Telefon 08-163394 Fax: 08-167548
Heiko.droste@historia.su.se

Professor emeritus

Professor Lars Nilsson, rum D 814, Historiska institutionen, Stockholms universitet,
lars.nilsson@historia.su.se

Assistenter

Fil kand Nils Fabiansson, rum D 812, Stockholms universitet, nils.fabiansson@historia.su.se

Fil dr Mats Berglund, rum D 808, Stockholms universitet, mats.berglund@historia.su.se

Övriga medarbetare:

Dan Johansson, rum D 812, Historiska institutionen, Stockholms universitet,
dan.johansson@historia.su.se

Postadress: Historiska institutionen, Stockholms universitet, 106 91 Stockholm

Hemsidaadress: www.urbanhistory.su.se

